

Trudnoća nije bolest, ali se treba tretirati - o primaljstvu u Poljskoj

„Oh! Vi ste primalja! To je kao medicinska sestra, ali za trudnice, jesam li u pravu?“ Čini se da primaljska struka u Poljskoj nije jako popularna.

Slika o tome tko je primalja i koji su njezini zadaci i obveze, nažalost, nije sasvim jasna, iako u Poljskoj postoji preko 30.000 primalja. Svake godine stotine žena završava studij primaljstva, što im pravno osigurava mogućnost rada na primaljskim mjestima – mogu samostalno brinuti o fiziološkim trudnoćama i skrbiti o roditeljama tijekom poroda i babinja. Kako to izgleda u stvarnosti?

Studije

Danas, da bi se postalo primaljom u Poljskoj, potrebno je završiti trogodišnji preddiplomski studij na Medicinskom fakultetu ili nekoj drugoj javnoj ili privatnoj visokoj školi. Velik broj primalja prvostupnica nastavlja sa studijem daljnje dvije godine, kako bi stekle magistarsku diplomu iz primaljstva, što iz želje za višim obrazovanjem, što iz nespremnosti za rad nakon prvostupničke diplome.

Studij je prilično težak. Brojna su teoretska predavanja, a velik broj sati posvećen je i praktičnoj nastavi. Praksa se održava na različitim odjelima: perinatologija, neonatologija, ginekologija, kirurgija, anesteziologija i odjeli opće prakse; što omogućava polaznicima Studija da ostvare kontakte s trudnicama. Već na prvoj godini studentima je dana prilika da surađuju s primaljama u bolnici, da se susreću s trudnicama i asistiraju pri porodima. Također su uključeni u brigu oko novorođenčadi i dojenčadi rođenih s različitim oboljenjima.

Primalje nauče raditi 12-satne smjene i imaju priliku doznati kako funkcionira bolnica. Sva praksa odvija se u bolnicama i drugim zdravstvenim centrima, jer to je jedini način ulaska u svijet primaljstva. Studentice uče da primaljstvo treba tako izgledati i ne pronalaze nijednu naznaku kako bi ono doista trebalo izgledati. Činjenica jest da stanje u bolnicama nerjetko očituje iskrivljenu sliku poroda – onu koja ne zadovoljava potrebe žena.

Mnoge pacijentice porod i tretman u bolnicama doživljavaju traumatičnim. Većina primalja prvostupnica nastavlja s takvim radom sa svim njegovim nedostacima i nesavršenostima. Jednostavno preuzimaju i nastavljaju ustaljenu praksu bez imalo promišljanja, a pokušaj da nešto promijene na bolje izostaje.

Posao

Primalje u Poljskoj mogu raditi na različitim odjelima u bolnici (rađionica, odjel patoloških trudnoća, rodilište, neonatologija, ginekologija), a jednako tako osposobljene su za rad i u zdravstvenim centrima, lječilištima ili hospicijama. Iako je privatna praksa još uvijek vrlo nepopularna, primalje je mogu otvoriti te asistirati pri porodima kod kuće. Prema mišljenju javnosti, kućni porodi, rizičniji su i kompliciraniji, kako za majku tako i dijete. Žene i dalje slušaju liječnike koji na različite načine poručuju da je „porod najopasniji događaj u životu žene“ te da se treba održati u bolnici, pod stalnom profesionalnom njegovom kvalificiranih liječnika. Unatoč tome što se govori da porod nije bolest, on se ipak tretira kao takav. U Poljskoj su, kao i u većini Europskih zemalja, porod i rađanje visoko medikalizirani. Gotovo svi porodi odvijaju se u bolnicama gdje žene već godinama rađaju svoju djecu u sobama s drugim roditeljama, odvojene samo tankim zidovima od ostalih pacijenata, ležeći na leđima, okružene grupom liječnika, primalja, medicinskim sestrama, studentima, a ponekad čak i čistačicama!

Rođenje djeteta, prema društveno uvriježenom mišljenju, veže se uz bol i patnju. Žene koje dolaze u rodilište često su nesvjesne okolnosti koje su ih snašle i u strahuju zbog nepoznata okruženja. Stoga, se rado predaju u ruke medicinskom osoblju.

Dio žena radije bira carski rez na zahtjev, kako bi izbjegle vaginalni porod i „nepotrebnu“ bol. Broj carskih rezova u Poljskoj je u porastu, 2008. godine popeo se na 28,8 %. Opće je mišljenje da su bolnice najsigurnije mjesto za porod i žene, već dugo, nemaju hrabrosti promijeniti način poroda.

Veliki korak u poljskom primaljstvu učinjen je zahvaljujući zakladi „Porod s dostojanstvom“ (*Childbirth with Dignity Foundation*). Ova nevladina organizacija osnovana je devedesetih godina prošlog stoljeća. Pojavila se kao odgovor žena koje su se tijekom poroda osjećale usamljeno i poniženo, a cjelokupan bolnički tretman doživjele su neljudskim. Nakon godina provedenih u borbi za ljudska prava tijekom poroda, Zaklada je uspjela unaprijediti svijest o trudnicama i roditeljama, ali i ženama u društvu općenito. Zahvaljujući nekolicini programa, brojnim događanjima, konferencijama i drugim oblicima

aktivnosti žene su počele tražiti svoja prava. Žene žele da se poštuje njihova privatnost i dostojanstvo, jednako kao i pravo mijenjanju položaja tijekom poroda, odabiru mjesta poroda te mogućnosti pratnje supruga, kao i dobivanju svih potrebnih informacija o postupcima koji se koriste prilikom poroda – njihovi ciljevi, priroda poroda i moguće posljedice. Zahvaljujući aktivnosti Zaklade, unazad dvadeset godina, mnoge su se bolnice promijenile. Odjeli su obnovljeni, zidovi obojeni bojama. Primjećuje se promjena i u praksi medicinskog osoblja – količina rutinskih postupaka tijekom poroda je smanjena, uveden je rooming-in i prava žena tijekom poroda konačno su se počela poštivati. Zaklada je uspjela vratiti ljudskost poljskim rodilištima.

Osim toga, tijekom posljednjih nekoliko godina Zaklada je sudjelovala u stvaranju novog standarda perinatalne skrbi koja će svim ženama dati pravo na rađanje s dostojanstvom.

U travnju 2011. Ministarstvo zdravstva odobrilo je dokument koji je predstavljen svim rodilištima diljem Poljske. U njemu je opisana njega majke i djeteta tijekom fiziološke trudnoće, poroda i šest tjedana nakon poroda. Prema ovom standardu žene, na primjer, imaju pravo izabrati mjesto poroda i položaj tijekom rađanja, imaju pravo na podršku bliske osobe, omogućen im je „koža na kožu“ kontakt s novorođenčecom odmah po porodu i to tijekom dva sata, ukoliko stanje bebe to dozvoljava i slično.

Čini se da je ovaj dokument, koji su zakonodavci podržali, uvelike pridonio borbi žena za ljudska prava tijekom poroda. Međutim, većina medicinskog osoblja u bolnicama i dalje se koristi vlastitim postupcima na koje su navikli. Pokušaj da se promijene ustaljeni običaji nije nimalo lak, bez obzira što su promjene propisane zakonom i uvedene za dobrobit majke i djeteta. Borba s rutinom je teška i neke bolnice još uvijek koriste klistir, brijanje ili epiziotomiju kao normalnu proceduru kod poroda. Postoji još uvijek velik broj dramatičnih priča gdje se krše osnovna prava žena: pravo na intimu, dostojanstvo, poštovanje i pravo na informiranje o postupku poroda. Srećom, postoji sve više bolnica koje pokušavaju ispoštovati standard i ispuniti njegove uvjete.

U tim se ustanovama prema primaljama i doktorima ne ophodi kao prema najvažnijim osobama tijekom poroda, već je u središtu žena i njezina novorođena beba. Rodilja dobiva mogućnost promjene položaja po svom nahođenju te ima mogućnost korištenja sve opreme koja joj stoji na raspolaganju, a kojom si može olakšati porod. Primaljin posao je da slijedi svoje pacijentice i poštuje prirodni proces rađanja. Stvaranje standarda sasvim sigurno jest sjajan početak koji je unaprijedio sveopću svijest, ne samo žena koje rađaju, već i medicinskog osoblja te društva u cjelini. Promijene koje se zbivaju u tim područjima su spore, ali vidljive, što daje nadu da će jednog dana sve bolnice u Poljskoj skrbiti za žene s dostojanstvom i poštovanjem.

Anna Majos, primalja iz Poljske